

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/107/2024
Identifikačné číslo spisu: 4120213340
Dátum vydania rozhodnutia: 28.08.2025
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2025:4120213340.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne U. V., narodenej XX. U. XXXX, O., Z. R. B. XX, zastúpenej advokátkou Mgr. Zuzanou Gálikovou, Nitra, Farská 33, IČO: 50940945, proti žalovanej C. B., narodenej XX. R. XXXX, O., E. 7, zastúpenej advokátom JUDr. Michalom Magdolenom, Nitra, Farská 50, IČO: 50105566, o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 16C/91/2020, o dovolaní žalovanej proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre zo 16. apríla 2024 sp. zn. 25Co/10/2024, takto

rozhodol:

Dovolenie o d m i e t a.

Žalobkyňa má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „prvostupňový súd“ alebo „súd prvej inštancie“) uznesením z 20. novembra 2023 č. k. 16C/91/2020-518 schválil zmier strán sporu v rámci ktorého bližšie označené nehnuteľností patria do dedičstva po nebohej N. V., rod. V., zomrelej XX. F. XXXX a žalobkyňi proti žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%.

1.1. Svoje rozhodnutie odôvodnil s poukazom na ustanovenia § 148 ods. 1, 2 a § 255 ods. 1 CSP. V podstatnom uviedol, že stranami sporu navrhnuté znenie zmiernu nebolo v rozpore s kogentnými ustanoveniami právnych predpisov, ani ich neobchádzalo a zároveň bol stranami navrhnutý zmier dostatočne presný a určitý a v navrhnutom znení vykonateľný. Súčasťou zmiernu nebola dohoda o nároku na náhradu trov konania, preto rozhodol o nároku na náhradu trov konania autoritatívne.

1.2. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP. Uviedol, že v súčasnej dobe CSP neobsahuje úpravu, ktorú obsahoval OSP v ustanovení § 146 ods. 1 písm. b), ktorý upravoval spôsob rozhodnutia o trovách konania v prípade, ak sa konanie skončilo súdnym zmiernom. Podľa tohto ustanovenia žiaden z účastníkov nemal právo na náhradu trov konania podľa jeho výsledku, ak sa konanie skončilo zmiernom, pokiaľ v ňom nebolo o náhrade trov dojednané niečo iné. V súčasnosti takáto úprava v ustanoveniach CSP úplne absentuje. Aj za účinnosti CSP sa strany môžu v zmierni dohodnúť na náhrade trov konania, napr. tak, že súčasťou zmiernu bude záväzok jednej strany nahradiť druhej strane trovy konania, prípadne

tak, že žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania. Ak si však strany v zmysle ohľadom trov konania nedojednávajú nič, potom sa pri rozhodovaní o trovách konania postupuje podľa zásady úspechu, teda podľa ustanovenia § 255 ods. 1 CSP. Takýto náhľad súdu na rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania vyplýva aj zo samotného ustanovenia § 255 ods. 1 CSP, keďže porovnaním žalobného petitu (po pripustení zmeny petitu, oprave petitu) a výroku schváleného zmiernu je zrejmé, že žalobkyňa bola v konaní úspešná v plnom rozsahu. Zároveň nezistil žiadne okolnosti hodné osobitného zreteľa podľa § 257 CSP, ktoré by odôvodňovali iné rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania. Dodal, že zároveň bol viazaný predchádzajúcim rozhodnutím odvolacieho súdu. Poznamenal, že žalobkyňa sa domáhala ochrany svojich práv súdnou cestou a táto jej bola súdom prvej inštancie poskytnutá.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej ostatným uznesením zo 16. apríla 2024 sp. zn. 25Co/10/2024 potvrdil prvostupňové uznesenie a žalobkyni priznal nárok na náhradu odvolacích trov.

2.1. S poukazom na ustanovenia § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP a názory právnej doktríny (k tomu veľký komentár CSP Števček a ostatní k § 148 CSP, strana 559) uviedol, že pokiaľ sa sporové strany pri uzavretí zmiernu nedohodnú (aj) o trovách konania, v takom prípade súd rozhodne o trovách samostatným výrokom v uznesení o schválení zmiernu, a to podľa obsahu spisu a zásady procesného úspechu. Úspech vo veci súd vždy skúma, čo do právneho základu veci a čo do výšky priznaného nároku. Zásada úspechu vo veci (zásada zodpovednosti za výsledok sporu), charakteristická pre sporové konanie, sa uplatní tak, že neúspešná strana sporu je povinná nahradiť v spore úspešnej strane trovy konania, ktoré úspešnej strane vznikli. Procesný úspech sa určuje vo vzťahu k predmetu sporu úspechom (víťazstvom) v spore. Plný úspech v spore sa zisťuje porovnaním žalobnej žiadosti (petitu) a výroku, ktorým sa rozhodlo vo veci samej. Uvedené platí aj v prípade, že došlo uznesením k schváleniu súdneho zmiernu. Hmotnoprávnym základom v rámci schváleného súdneho zmiernu bude spravidla hmotnoprávny základ uznesenia o schválení zmiernu.

2.2. Prvostupňový súd dôvodil tým, že žalobkyňa bola v konaní úspešná v plnom rozsahu. Odvolací súd sa so záverom súdu prvej inštancie stotožnil, preto uznesenie súdu prvej inštancie v napadnutej časti trov konania ako vecne správne potvrdil. Žalobkyňa bola pri zohľadnení a porovnaní navrhovaného petitu žaloby a schváleného zmiernu úspešná v plnom rozsahu a jej procesný úspech tak bol 100%. To bolo potrebné zohľadniť aj pri rozhodovaní o náhrade trov konania. Zároveň odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie svoje uznesenie v napadnutej časti v dostatočnej miere po právnej aj skutkovej stránke odôvodnil, keď uviedol svoje úvahy, ktorými sa pri rozhodovaní riadil a danú vec správne právne posúdil.

2.3. O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 262 ods. 1 v spojení s ustanovením § 396 ods. 1 CSP a podľa § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podala podľa § 420 písm. f) CSP žalovaná (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorá po opise priebehu konania pred nižšími súdmi v podstatnom namietala, že „[o]dvolací súd, preskúmajúc dôvodnosť podaného odvolania ... dospel k nesprávnemu záveru, že súd prvej inštancie o trovách konania rozhodol správne ... Striktne formálna aplikácia zásady procesného úspechu je pri uzatvorení zmiernu neakceptovateľná ... S postupom a právnym názorom súdu prvej inštancie a rovnako odvolacieho súdu v časti výroku o náhrade trov konania sa nemožno stotožniť, a zároveň ho možno označiť za nepreskúmateľný. Nepreskúmateľnosť odvolacieho súdu vo výroku o náhrade trov konania založená na nedostatku jeho riadneho odôvodnenia. ... Súd prvej inštancie a rovnako odvolací súd sa nijako nevysporiadali s alternatívou nepriznania nároku na náhradu konania podľa § 257 CSP pre existenciu okolností hodných osobitného zreteľa ... žalovaná je osoba s ťažkým zdravotným postihnutím“. Navrhla, aby najvyšší súd napadnuté odvolacie rozhodnutie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Rovnako požiadala o náhradu dovolacích trov.

4. Žalobkyňa vo svojom stanovisku k dovolaniu žalovanej navrhla dovolanie odmietnuť a priznať jej náhradu dovolacích trov. Uviedla, že dovolateľka vo svojom podaní nijako nepreukázala, že by došlo k nesprávnemu procesnému postupu.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§

35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Žalovaná v súvislosti dovolaním podľa § 420 písm. f) CSP namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné a nedostatočne odôvodnené (bod 3.), a to aj napriek tomu, že jadrom výhrad dovolateľky bolo podľa názoru dovolacieho súdu predovšetkým nesprávne právne posúdenie otázky trov konania v súvislosti so zmierom (§ 148 CSP), poukazujúc pritom žalovanou predovšetkým na predchádzajúce ustanovenie § 146 ods. 1 písm. b) OSP resp. že v danej veci mal odvolací súd postupovať podľa § 257 CSP.

8. Už na tomto mieste považuje odvolací súd za podstatné uviesť, že námietka nesprávneho právneho posúdenia veci nemá v zásade charakter zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP. Namietanie nesprávneho právneho posúdenia sporu je možné uviesť ako dôvod dovolania len pri dovolaniach prípustných v zmysle § 421 CSP (§ 432 ods. 1 CSP), ktorý dôvod žalovaná (kvalifikovane zastúpená advokátom) v podanom dovolaní neuviedla. Navyše pokiaľ by najvyšší súd z obsahu podaného dovolania ustálil (§ 124 ods. 1 CSP), že žalovaná namietala (aj) nesprávne právne posúdenie veci (§ 421 ods. 1 CSP), musel by toto dovolanie ako procesne neprípustné odmietnuť (§ 447 písm. c) CSP), keďže dovolaním napadnutým uznesením odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu súdu prvej inštancie o trovách konania (§ 357 písm. m) CSP). Podľa § 421 ods. 2 CSP ale dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) CSP.

9. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9.1. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

9.2. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie žalovanej, že v konaní došlo k ňou tvrdeným vadám zmätočnosti.

10. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené

zo zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

11. Podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t.j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

11.1. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESĽP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

12. V zmysle vyššie uvedeného rovnako tak v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

12.1. Z ustanovenia § 387 ods. 3 CSP vyplýva, že odvolací súd sa v odôvodnení rozhodnutia musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi v odôvodnení rozhodnutia nevysporiadal súd prvej inštancie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

12.2. Podľa § 393 ods. 2 CSP, v odôvodnení rozhodnutia odvolací súd uvedie stručný obsah napadnutého rozhodnutia, podstatné zhrnutie skutkových tvrdení a právnych argumentov strán v odvolacom konaní, prípadne ďalších subjektov, ktoré dôkazy v odvolacom konaní vykonal a ako ich vyhodnotil, zistený skutkový stav a právne posúdenie veci, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax; ustanovenia § 387 ods. 2 a 3 tým nie sú dotknuté. Odôvodnenie rozhodnutia senátu obsahuje aj pomer hlasov, akým bolo rozhodnutie prijaté.

13. Najvyšší súd uvádza, že odôvodnenie dovolaním napadnutého uznesenia odvolacieho súdu nedáva podklad pre tvrdenie dovolateľky, že v rozsahu jej dovolacích výhrad nespĺňa požiadavku riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia a že je nepreskúmateľné (body 3. a 7.). Dovolaním napádané rozhodnutie, ktoré sa týkalo rozhodnutia o trovách konania totiž dostatočným spôsobom uvádza skutkový i právny stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, najmä vzhľadom na situáciu, ktorá v priebehu konania pred súdmi nastala, t. j. že sporoví účastníci navrhli v priebehu súdneho konania uzavretie súdneho zmieru, ktorého obsah sa v podstate zhodoval s obsahom žaloby resp. s navrhnutým petitom po pripustení jeho zmeny. Vzhľadom k tomu, že sporoví účastníci sa v rámci zmieru nedohodli

v časti o trovách konania, o týchto rozhodli nižšie súdy vo svojich ostatných rozhodnutiach, rešpektujúc zásadu procesného úspechu, v zmysle § 255 ods. 1 CSP tak, že ich náhradu priznali „úspešnej“ strane, t. j. žalobkyni. Myšlienkový postup odvolacieho súdu bol preto v odôvodnení dostatočne vysvetlený a odvolací súd odôvodnil svoje rozhodnutie spôsobom zodpovedajúcim zákonu. Nosné dôvody rozhodnutia o trovách konania uvedené odvolacím súdom nemožno v okolnostiach posudzovanej veci považovať za celkom zjavne nedôvodné, či právne nekonformné. Dovolateľka preto nedôvodne argumentovala, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnené (nepreskúmateľné). Za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sporovej strany, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom.

14. Pokiaľ žalovaná v dovolaní poukazovala na skutočnosť, že nižšie súdy sa nevysporiadali s alternatívou nepriznania nároku na náhradu trov konania podľa § 257 CSP tiež poukazujúc na to, že „žalovaná je osoba s ťažkým zdravotným postihnutím“ (bod 3.), okrem už uvedeného v bode 8., najvyšší súd dodáva, že žalovaná takto neargumentovala v konaní pred prvostupňovým súdom, ani v rámci podaného odvolania (viď - napr. obsah zápisnice z pojednávania z 20. novembra 2023 a obsah podaného odvolania žalovanej). Odvolací súd sa preto k tejto otázke ani nevyjadril. Ak žalovaná nevyužila svoje právo namietať konkrétnu nesprávnosť v rámci podaného odvolania, nemôže ju potom s úspechom namietať v rámci dovolacieho prieskumu (princíp subsidiarity).

14.1. Pokiaľ aplikácia ustanovenia § 257 CSP bola v hre pôvodne - v rámci prvého rozsudku prvostupňového súdu zo 4. mája 2022 č. k. 16C/91/2020-364 zrušeného odvolacím uznesením z 08. februára 2023 sp. zn. 25Co/97/2022 - táto sa netýkala majetkových a zdravotných pomerov na strane žalovanej, ale postoja žalobkyne, ktorá uzavretie dohody podľa názoru prvostupňového súdu nezmyselne podmieňovala vyhlásením, že poručiťka nebola spôsobilá uzavrieť zmluvu. Tento názor nepovažoval odvolací súd pri zrušení prvostupňového rozsudku za správny, keď uviedol, že „[p]okiaľ by žalovaná neuzavrela kúpnu zmluvu s osobou nespôsobilou na právne úkony (z čoho vychádzal súd prvej inštancie), nebola by podaná žaloba na súd. Žalobkyňa sa domáhala ochrany svojich práv súdnou cestou a táto jej bola súdom prvej inštancie poskytnutá“ (bod 12 jeho dôvodov). Žalovaná po uzavretí zmluvy už nepovažovala za právne významné dôvody predchádzajúcej aplikácie § 257 CSP a v rámci dovolania k vyslovenému názoru odvolacieho súdu explicitne uviedla, že „uvedený právny názor odvolacieho súdu ... bol viazaný na autoritatívne rozhodnutie súdu o nároku žalobkyne, kde muselo byť preukázané, že žalovaná uzavrela kúpnu zmluvu s osobou nespôsobilou na právne úkony, a teda bola by podaná žaloba na súd dôvodne ... Ak však prišlo k zmluvy ... nebolo o nespôsobilosti na právne úkony poručiťky ... nijako rozhodnuté“.

15. Najvyšší súd preto dovolanie žalovanej ako procesne neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

16. Rozhodnutie o trovách dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

17. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.